

กฎหมายกับมาตรการกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทย : บทเรียนจากวิกฤต
ค่าเงินบาท ปี 2540

นางสาวนภาพร ดั่งเงิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Law and Regulations on Exchange Rate Regime in Thailand : Lessons from 1997
Currencies Crisis

Miss Napaporn Duang-ngoen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

550888

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กฎหมายกับมาตรการกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของ
ประเทศไทย: บทเรียนจากวิกฤตค่าเงินบาทปี 2540

โดย

นางสาวนภาพร ดั่งเงิน

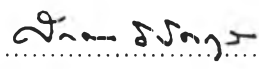
สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

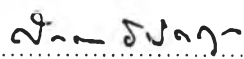
ศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์

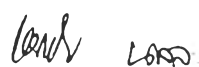

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ชาญชัย บุญฤทธิ์ไชยศรี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. ทิรณ พงศ์มพัฒน์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์เอกชัย นลละ)

นภาพร ด้วงเงิน : กฎหมายกับมาตรการกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทย:บทเรียนจากวิกฤตค่าเงินบาทปี 2540. (LAW AND REGULATIONS ON EXCHANGE RATE REGIME IN THAILAND: LESSONS FROM 1997 CURRENCIES CRISIS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ศ.ดร.ศักดา ธนิตกุล, 245 หน้า.

ประเทศไทยได้เปิดเสรีทางการเงินเมื่อปีพ.ศ.2533 โดยรับพันธะข้อ 8 แห่งความตกลงของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ การเปิดเสรีทางการเงินมีผลทำให้มีเงินทุนไหลเข้าประเทศเป็นจำนวนมาก และเป็นการส่งเสริมให้มีการแข่งขันด้านการเงินได้อย่างเสรี ประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตะกร้าเงิน ซึ่งเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 จนกระทั่งภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลง แต่ระบบอัตราแลกเปลี่ยนยังคงเป็นระบบเดิม

จากผลการศึกษาพบว่า ระบบอัตราแลกเปลี่ยนต้องมีความสอดคล้อง และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศในแต่ละช่วงเวลา มิฉะนั้นจะมีผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ของประเทศ พระราชบัญญัติเงินตรา เป็นกฎหมายที่บัญญัติให้หน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบเลือกกระบวนอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศ พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เป็นกฎหมายที่บัญญัติที่กำกับควบคุมดูแลเงินทุนเคลื่อนย้าย (Capital movement) โดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่ใช้กฎหมายทั้งสองฉบับก็คือ ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทยที่บัญญัติอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติงานไว้ พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีการแก้ไขในปี พ.ศ.2551 โดยให้บทเรียนจากวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ.2540 เป็นบทเรียนสำคัญ เพื่อให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีการดำเนินงานในการใช้กฎหมายทั้ง 2 ฉบับ อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันการเกิดวิกฤตของประเทศในอนาคต

สาขาวิชานิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2555.....

ลายมือชื่อนิติสด..... *Abom Oemf*
ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก..... *ศ.ดร.ศักดา*

5285985834 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : LAW AND REGULATIONS ON EXCHANGE RATE REGIME/
REGULATIONS ON EXCHANGE RATE REGIME/ EXCHANGE RATE REGIME
LESSONS FROM CRISIS.

NAPAPORN DUANG-NGOEN: LAW AND REGULATIONS ON EXCHANGE
RATE REGIME IN THAILAND: LESSONS FROM 1997 CURRENCIES CRISIS.
ADVISOR: PROF.SAKDA THANIKUN, Ph.D., 245 pp.

Thailand has been liberalization financial sector since 1990 under obligate Article 8 of IMF agreement. Financial liberalization affected to many wave Capital in – out and support to competitive free of financial sector. Thailand used basket exchange rate regime (fix exchange rate regime) since 1984 until open economic but still used fix exchange rate regime

The research conducted demonstrates the exchange rate system must conform to fundamental economic of country for time to time otherwise this system effect to economic stability of country. Currencies Act. designed to authority choose exchange rate system , Control exchange currencies designed to control capital movement. Both the laws , Bank of Thailand is agency organ exercise power by Bank of Thailand Act.2008. The law legislated from importance lessons of currencies crisis in 1997 for BOT efficiently manage with the laws and prevent crisis in the future.

Field of Study : ..Laws.....

Student's Signature _____

Academic Year : 2012.....

Advisor's Signature Sakda Thanikun

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบิดา-มารดา ที่ได้ให้ชีวิตที่ดิ้งามเพื่อการดำรงอยู่ในการแสวงหาความรู้อย่างไม่มีสิ้นสุด พี่ชาย และพี่สะใภ้ ที่ให้การสนับสนุนตลอดการศึกษาในครั้งนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสถาบันอันทรงเกียรติแห่งนี้ที่ข้าพเจ้ามีความปลื้มใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ศึกษาวิชาความรู้ และได้รับการอบรมจากคณาจารย์

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา ธนิตกุล เป็นอย่างยิ่งที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และทำให้ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ถึงสิ่งที่ยากแต่ไม่มีสิ่งใดที่เราจะก้าวข้ามไปไม่ได้ กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ชาญชัย บุญฤทธิ์ไชยศรี ที่ได้ให้คำแนะนำ และสละเวลาอันมีค่าในการเป็นประธานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ กราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.ตีรณ พงศ์มชพัฒน์ ที่ช่วยแนะนำ และให้ข้อมูลด้านเศรษฐศาสตร์ และกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เอกชัย นลละ ที่ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะลุล่วงไปด้วยดีไม่ได้หากปราศจากการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีของเลขานุการท่านคนบดี พิสุภาภรณ์ งานสารบรรณคณะเศรษฐศาสตร์ ร่วมตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การศึกษาในครั้งนี้มีน้ำใจจากมิตรภาพที่งดงามจากเพื่อน พี่ น้อง ร่วมสาขาวิชา กฎหมายระหว่างประเทศ และสาขาอื่นๆ ที่ได้ให้มิตรที่ดีแก่กันตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาด้วยกัน ขอขอบคุณที่ทำให้เราได้รู้จักกัน ณ.ที่แห่งนี้

ข้าพเจ้าทราบดีว่าการเรียนรู้คงไม่จบอยู่แต่เพียงเท่านั้น และสิ่งนี้เป็นเพียงการเรียนรู้ในอีกทางหนึ่งของชีวิต หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะได้มีประโยชน์อยู่บ้างไม่มากก็น้อยข้าพเจ้าขอขอบคุณประโยชน์นั้นให้แก่บิดา-มารดา พี่ชายและพี่สะใภ้ ตลอดจนอาจารย์ทุกท่านที่ช่วยผลักดันผลงานชิ้นนี้ แต่ในส่วนที่ขาดพร่องอยู่นั้นข้าพเจ้าขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
บทที่ 2 ความตกลงกองทุนการเงินระหว่างประเทศกับกฎหมายกำกับดูแลระบบ อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทและเงินบาทและเงินบาท.....	5
2.1 กองทุนการเงินระหว่างประเทศกับการกำกับดูแลระบบการเงินระหว่าง ประเทศ.....	9
2.1.1 การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินบาทได้ความตกลงกองทุนการเงินระหว่าง ประเทศ.....	10
2.1.1.1 การหลีกเลี่ยงการตั้งข้อจำกัดในการชำระเงินเพื่อ ธุรกรรมเดินสะพัด.....	11
2.1.1.2 ระเบียบการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน (Exchange Control Regulation).....	14
2.1.1.3 การชำระเงินและการโอนเงิน (Payments and Transfers)....	16
2.1.1.4 ข้อจำกัดในการโอนเงิน (Restrictions on Transfers).....	17

2.1.2 การหลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับเงินตรา (Discriminatory Currency Arrangements).....	18
2.1.3 การรับแลกเปลี่ยนเงินสกุลของตนที่ต่างประเทศคืออยู่.....	21
2.2 กองทุนการเงินระหว่างประเทศกับการกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของ รัฐสมาชิก.....	25
2.2.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของพันธะข้อ 4.....	25
2.2.2 พันธกรณีในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน.....	28
2.2.2.1 การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน.....	28
2.2.2.2 การแจ้งระเบียบบริหารเงินตรา.....	30
2.2.2.3 การเลือกระบบอัตราแลกเปลี่ยนของรัฐสมาชิก.....	31
2.2.2.4 การแทรกแซงที่ควรหลีกเลี่ยง.....	32
2.2.2.5 การแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยนที่พึงกระทำได้.....	34
2.2.2.6 การให้ความร่วมมือเกี่ยวกับนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน อื่นๆ.....	36
2.2.2.7 การควบคุมดูแล (Surveillance).....	37
2.2.2.8 องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล.....	39
2.2.2.9 หลักเกณฑ์การควบคุมดูแลนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน.....	39
2.2.3 กองทุนการเงินระหว่างประเทศกับการกำกับดูแลระบบอัตรา แลกเปลี่ยนแบบมาตรฐานทองคำ (Gold Exchange Standard System) ค.ศ. 1944.....	42
2.2.3.1 การให้ความร่วมมือของรัฐสมาชิกตามพันธกรณีข้อ 4.....	43
2.2.3.2 ลักษณะของการให้ความร่วมมือ.....	44
2.2.4 กองทุนการเงินระหว่างประเทศกับการกำกับดูแลระบบอัตรา แลกเปลี่ยนปี 1976 (Article 4).....	45
2.3 การกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่มี ผลต่อประเทศไทยในฐานะรัฐสมาชิก.....	48
2.3.1 ระบบมาตรฐานทองคำ.....	48
2.3.2 ระบบมาตรฐานแลกเปลี่ยนทองคำ หรือระบบเบรตเตินวูดส์ หรือ ระบบมาตรฐานดอลลาร์.....	50

2.3.3 ระบบการเงินที่ใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่มีการจัดการ(Managed exchange rate system).....	51
2.3.4 ระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยก่อนเข้าเป็นสมาชิก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ.....	54
2.3.4.1 การผูกค่าของเงินบาทไว้กับปอนด์สเตอร์ลิง.....	54
2.3.4.2 ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา (Multiple Exchange Rate).....	55
2.3.5 ระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกองทุน การเงินระหว่างประเทศ.....	56
2.3.6 ระบบค่าเสมอภาค.....	64
2.3.6.1 Daily fixing ร่วมกับธนาคารพาณิชย์.....	66
2.3.6.2 ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเป็นผู้กำหนดอัตรา แลกเปลี่ยนประจำวัน.....	67
2.3.7 ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตะกร้าเงิน.....	68
2.3.8 ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบจัดการ.....	69
2.4 สาเหตุของวิกฤตค่าเงินบาทของประเทศไทย 2540.....	70
2.4.1 อสังหาริมทรัพย์.....	71
2.4.2 สถาบันการเงินและตลาดหลักทรัพย์.....	72
2.4.3 ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ.....	74
2.4.4 นโยบายการเงินและการคลัง.....	74
2.4.5 ระบบอัตราแลกเปลี่ยน.....	78

**บทที่ 3 กฎหมายกับมาตรการในการกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของ
ประเทศไทย.....** 80

3.1 การเลือกระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยช่วงปี พ.ศ.2533 ถึง พ.ศ. ..2540 ตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ.2521.....	80
3.1.1 พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2521 ช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึงปี พ.ศ. 2540.....	80
3.1.2 การเลือกระบบอัตราแลกเปลี่ยนตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ.	

2521 ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ถึงปัจจุบัน.....	83
3.2 มาตรการในการกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารแห่งประเทศไทย.....	84
3.2.1 มาตรการในการกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารแห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485 ช่วงปี พ.ศ.2539-2540.....	84
3.2.2 มาตรการในการกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารแห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 หลังเกิดวิกฤต(2540-2543).....	87
3.2.3 มาตรการในการกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารแห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2551 หลังออกจากโปรแกรมกองทุนการเงินระหว่างประเทศจนถึงปัจจุบัน.....	89
3.3 มาตรการในการควบคุมเงินทุนเคลื่อนย้ายของธนาคารแห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485.....	93
3.3.1 มาตรการในการควบคุมเงินทุนเคลื่อนย้ายตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ช่วงปี พ.ศ. 2533-2540.....	94
3.3.2 มาตรการในการควบคุมเงินทุนเคลื่อนย้ายตามพระราชบัญญัติควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540-2543.....	98
3.3.3 มาตรการในการควบคุมเงินทุนเคลื่อนย้ายตามพระราชบัญญัติควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 พ.ศ. 2544 ถึงปัจจุบัน.....	102
บทที่ 4 วิเคราะห์มาตรการที่ขาดความสอดคล้องกับระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยในการรับพันธกรณีของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ.....	108
4.1 วิเคราะห์มาตรการในการเลือกระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2521.....	111
4.2 วิเคราะห์กฎหมายในการกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารแห่งประเทศไทย.....	114
4.2.1 วิเคราะห์พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 ใน	

การกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศ.....	114
4.2.2 วิเคราะห์พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ใน การกำกับดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนประเทศไทย.....	118
4.3 วิเคราะห์พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ในการกำกับ ดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนประเทศไทย.....	122
4.4 กรณีศึกษาความไม่สอดคล้องของระบบอัตราแลกเปลี่ยนกับสภาวะเศรษฐกิจ ที่เปิดเสรีทางเสรีทางการเงิน.....	128
 บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	132
5.1 บทสรุป.....	132
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	135
 รายการอ้างอิง.....	137
ภาคผนวก.....	141
ภาคผนวก ก. ความตกลงกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ข้อ 4.....	141
ภาคผนวก ข. ความตกลงกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ข้อ 8.....	144
ภาคผนวก ค. พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ.2521.....	148
ภาคผนวก ฉ. พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485.....	168
ภาคผนวก ง. พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2551.....	189
ภาคผนวก จ. พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485.....	228
ภาคผนวก ฉ. พระราชกำหนดจัดสรรทุนสำรองเงินตราเกินจำนวนธนบัตร ออกใช้ พ.ศ.2498.....	235
ภาคผนวก ช. พระราชบัญญัติยุบเลิกทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา พ.ศ.2550.....	240
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	245